

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Гуманітарний факультет

Кафедра політології

До 15-річчя кафедри політології

ГУМАНІТАРНІ НАУКИ У КОНТЕКСТІ
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ВИКЛИКІВ

Матеріали
Міжнародної науково-практичної конференції

21-22 травня 2015 року
м. Одеса

Одеса – 2015

УДК 009:316.423
ББК 6/8:66.3

Гуманітарні науки у контексті суспільно-політичних викликів: збірник матеріалів Міжнародної наук.-практ. конф., 21-22 травня 2015 р., м. Одеса / Редкол.: Л.І.Сухотеріна (голова редколегії), Е.В.Мамонтова, О.А.Шановська, О.А.Олійник. – Одеса, 2015. – 130 с.

Редакційна колегія:

Сухотеріна Л.І. – доктор історичних наук, професор, академік Академії наук вищої освіти України, завідувач кафедри політології ОНПУ (голова редколегії);

Мамонтова Е.В. – доктор політичних наук, професор кафедри регіональної політики та публічного адміністрування Одеського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентіві України;

Шановська О.А. – кандидат історичних наук, доцент кафедри політології ОНПУ;

Олійник О.А. – старший викладач кафедри політології ОНПУ

О.В. Димова

(к. політ. н., доцент ОНАХТ)

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ПРИ ВИВЧЕННІ ГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН У ВНЗ

Характерною рисою формування спеціалістів залишається *комплексний підхід*, завдяки чому у студента формується системне мислення –запорука успішної діяльності багатопрофільного фахівця, який швидко та ефективно засвоює нові знання та спроможний самостійно переорієнтуватися на суміжні з його кваліфікацією спеціальності.

Виникнення комплексного підходу можна віднести до другої половини ХХ ст., коли збільшення складності об'єктів вивчення спостерігалось не тільки у біології та психології, а й в суто технічних напрямках – інженерії, фізиці, математиці. Цей перехід визначив не ігнорування класичного аналізу об'єкту, а потребував від дослідників акцентування на проектуванні та конструюванні задля вирішення соціальних проблем.

Як підкреслив відомий російський філософ та методолог Н.Г. Алексеев «у сучасній філософській трактовці в інженерії інший у порівнянні з наукою тип раціональності: не дослідження як головного та визначаючого підходу типу діяльності та думкодіяльності, а проектування та конструювання. Ця раціональність, безумовно, не заперечує дослідження як таке, але ставить його в залежність від мети та розвитку практики» [1]

Таким чином, технічне значною мірою лишилося своєї автономності та придбало нове значення саме у зв'язку з потребою вирішення соціальних завдань. Так у технологічні ланцюжки виробництва були включені спеціалісти гуманітарних напрямів, завдяки чому виникли особливі класи об'єктів (наприклад, військові програми та космічні системи, різноманітні проектуючі системи – ППБ – програмування – планування – бюджет). Саме такі тенденції отримали назву системного аналізу, системного підходу чи комплексного підходу. Н.Г. Алексеев пропонував саме в такому напрямі розвивати гуманітарний цикл дисциплін ВНЗ [1].

Системний підхід дозволяє об'єднати роботу викладачів низки рівноправних гуманітарних дисциплін – історії, філософії, соціології, психології, політології таким чином, щоб досягти певної мети – сформувати цілісне мислення розвиненої особистості студента.

Саме тому одним із головних завдань моделі інтегрованого викладання гуманітарних дисциплін є поєднання наукової методології викладача з практичними потребами суспільства, які повинен у подальшому вирішати майбутній спеціаліст. Це комплексне викладання повинне забезпечити уміння бачити складність кожного культурного явища; уміння порівняти декілька етапів розвитку цивілізації та знайти в них як загальні, так й специфічні явища. На таких підставах зможе сформуватися мислення за історичним принципом, спроможність бачити логіку розвитку не тільки в технічному, але й у кожному соціальному процесі.

Шлях до комплексного вирішення соціотехнічних завдань починався у ХХ ст. з виникнення проектних та дослідницьких лабораторій, які, зокрема, стали базою для формування окремої галузі науки – ергономіки. Сам процес проектування певного соціотехнічного явища повинен був розглядатися за допомогою декількох тез: це певне майбутнє (близьке чи далеке), яке може бути бажаним, а може бути небажаним, та яке ми розглядаємо в якості «ідеалу». Тобто, це – «процес продумування того, чого ще немає, але повинно (чи не повинно) бути» [2]. Поступово відправні крапки проектування як засобу мислення та вирішення соціотехнічних завдань суспільства стали базою не тільки в безпосередньо-прикладній сфері, а й у методології освіти та формуванні системного мислення майбутніх фахівців.

Дослідження Г.А. Ігнат'євої викристалізували зміст та статус проектного експерименту в наступних позиціях:

- створює умови для розвитку особистості в якості суб'єкту власної діяльності;
- втілює реальний механізм «зняття» проблеми просторо-часових розривів людського життя;

- утворює змістовно-сміслове «поле» для формування свідомості, багатоформатну людину;
- забезпечує формування цілісного знання, системи наочно-орієнтованих схем і практичних навиків самоосвіти;
- дозволяє людині подолати кризу процесу професіо-генезу в сучасному світі й «облаштувати» власну «нішу діяльності»;
- дозволяє людині позиціонувати, задавати норми й напрями розвитку;
- відкриває можливості стати «точкою збірки» різноманітних ресурсів у рамках мережевої кооперації й соціального партнерства [3, с. 209-230].

Це безумовно виступає свідченням того, що комплексний підхід сприяє формуванню цілісної творчої особистості не тільки при підготовці професійних педагогічних кадрів, але й при вивченні гуманітарного циклу студентами у непрофільних ВНЗ.

Виклик сьогодення характеризується необхідністю формувати новий тип організації мислення, що пов'язаний, у першу чергу, з новою спрямованістю мислення. Спрямованістю на пошук нетривіальних підходів до вирішення проблем суспільного управління, які обов'язково припускають наявність інформаційно-технічних засобів комунікації. Таким чином, підтверджується правомірність нового погляду на вищу освіту як цілісну систему, у якій всі елементи повинні знаходитися у творчому та плідному взаємозв'язку.

Література

1. Алексеев Н.Г. Комплексный подход: узлы дискурса // Кентавр. — № 23. [Електронний ресурс] // Центр гуманитарных технологий. — 2007.12.21. Режим доступа: <http://gtmarket.ru/laboratory/expertize/5261>
2. Алексеев Н.Г. Конструктивно-инновационный смысл методологии // Кентавр. — № 2, 1996 год. [Електронний ресурс] // Центр гуманитарных технологий. — 2007.12.15. Режим доступа: <http://gtmarket.ru/laboratory/expertize/5262>
3. Игнатъева Г.А. Деятельностное содержание профессионального развития педагога в системе постдипломного образования: монография / Г.А. Игнатъева. — Н.Новгород: НГЦ, 2005. — 344 с.